

ՄԵՃՄՈՒՄԱՆՊԱՐ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
Grand'Rue de Pera, Taksim 65

Համբարսա իրի տեմա եւանի ՉԱՐՇԵՆՊԻՉ ՎԵ ՃՈՒՄԱՆ ԻՐԱՆԻ
Կիւնիքի Ենք օրուներ:

مجموعه اخبار
يك اوغلى تقسيم جادوى نومرو 65

ՂԱԶԵԹԱՐԶԸՆ ԱՊՐԵՆԻ ՅԻՅԱԹԼԱՐԸ. = Իսթանպուլ իշին սէնէլիկի 60 դրու, = 6 ալլըր 35. = Թաշրա իշին սէնէլիկի 85. = 6 ալլըր 45. տուր: = Բօսթա իւնիքի պիզէ պիտ տրու: = 15 կիւնիք իշին սէնէլիկի 60 բարա տրու: = ԻՄԱՆԻ ՇԱՐՇԵՆՊԻՉ. = Կիւնիքի սէնէլիկի պիզէ պիտ տրու 3, Կիւնիքի սէնէլիկի պիզէ պիտ տրու 3, ՎԵ Կիւնիքի սէնէլիկի պիզէ պիտ տրու 1 դրու տուր: = Զօգ տեմա տեմա իշին սէնէլիկի պիզէ պիտ տրու 30 բարա տրու: = Երաթիւնի 30 բարա տրու:

Ղազէթանա միւթէպիլիգ խոտուսաթ իշին ՅՈՎՀԱՆԵՍ ԹՕՂԱՅԵԱՆԱ միւթաճապի օրուներ: = Իտալիայի Պէթրոլիոնա ճապաթի քէպիլիկ 65:

ԽԱՐՆ ՆՈՅԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ՆԻԻԹԵՐ

Օր մըն ալ, և պիտի վերադառնա Ս. Գ. Լուսաւորիկ Ուսումնարանը: Իբր նախ և առաջ պիտի պարտաւոր կը զգում ինքզինքս իմ անկեղծ զգացումներս նօթագրելու հոս այս պատեն ամիսը:

Տասնեկուորորդ տարեշրջանն է որ պիտի սկսի և այս տասնեկու տարեկան մէջ Ս. Գ. Լուսաւորիկ Ուսումնարանը մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող ամէնէն առաջնակարգ վարժարաններուն քով դասուած է իրաւամբ: Յիշատակի ամէնէն ընտիր, ամէնէն կարող դասատուները բերուած են հոն, քաղաքի ամէնէն ծանօթ ուսուցիչները հոն ժողովուած են: Բայց, պէտք է գիտնալ թէ բոլոր ասոնք եղած են ու կ'ըլլան մեծ մեծ գոհողութիւններու շնորհիւ, որովհետեւ այդ հաստատութիւնը Ուսումնարան մըն է, բաւական ընդարձակագոյն նշանակութեամբ, որ կը դասաւանդէ միայն հին ու կենդանի լեզուները, առաւելագոյն իմաստասիրութիւն, և ուրիշ պաշտօնի վկայականը կը տրուի: և ասոնք դասատուներու, ու ոչ թէ սրկէ նրկէ ժողովուած ինքնակոչ դասատուներու, այլ իրենց պաշտօնին գիտակցութիւնը ունեցող կարող դասատուներու կարող են:

Անա պէտք եղածին պէս վարժարան մը, ինքզինքը և գիտութիւնները հաւանաբար պիտի փնտրուին ուսուցիչները քննարկելու և կանոններ կատարելու: քաղաքային կրթութիւն, բարեկրթութիւն ամէն բան իր տեղը: Ուրեմն, ինչո՞ւ բոլոր այս բարեմասնութիւններով փառաշուք Ուսումնարանին աշակերտներուն թիւը քիչ ըլլայ, ինչո՞ւ մեր ծնողները իրենց զաւակները հոն չընկնեն, ինչո՞ւ Ուսումնարանը միշտ ալ աւելի քան հարիւր աշակերտ չունենար, քանի որ ամէն կերպով կը համապատասխանէ ծրարագրի առաջնակարգ կրթներուն:

Ուսումնարանիս մէջ ոչ կամեղիկէ աշակերտները ստուար թիւ մը կը կազմեն, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ մեր ազգակից եղբայրները մենէ աւելի կը գնահատեն այս հաստատութիւնը, և ասիկա ուրախաբեթ, բայց միանգամայն ցաւալի երևոյթ մըն է: Ուրախաբեթ, որովհետեւ արզն ճշմարտապէս գիտահաստատ արժանի Ուսումնարան մը ունենալու գոհունակութիւնը կը զգանք, բայց, միւս կողմէ ալ ցաւալի, որովհետեւ կը մտածենք թէ՛ քանի որ մեր ազգակից եղբայրները չեն վարանիր իրենց զաւակները հոն զրկելու, ինչո՞ւ, ինչ մտքով կամ նպատակով մեքենները չեն ընք ալ ընք, որ աւելի եւս իրենց պարտականութիւնն է:

Այս տեսակ խորհրդածութիւնները շատ հեռուները կրնան տանիլ մեզ: Ինչ օգուտ պարագայ տեղ գրիչ շարժել, քանի որ արդէն մերկները (խօսքս բացառութիւններուն համար չէ) չեն կարգար, և այս խնդիրները իրենց համար այնպիսի կարևորութիւն ունին, որպէս օգին մէջէն թրու-

չող ճանձ մը. մեր ըրածը արդէն անապատին մէջ քարոզ կարողալ է:

Ս. Գ. Լուսաւորիկ Ուսումնարանը ունի նաեւ ուրիշ առաւելութիւն մը, որ չլացուցիչ է ճշմարտապէս: Բարեկրթական Ազգային և Պատրիարք յաջողած էր Յիւրանական կառավարութիւնէն տար օրուստանալ: Մինչեւ հիմա մէկէ աւելի երիտասարդներ հոս իրենց ուսումը ամբողջացնելէ ետք, զրկուած են Յիւրանա մասնազիտութեան մը հետեւելու համար Յիւրանական կառավարութեան ծախքով: Այդ երիտասարդներն ունենք հիմա ուսմունքներ աւարտած՝ բարի օրինակ կը հանդիսանան իրենց յաջողութիւններուն: Անա՛ Պ. Թերզեանը որ Բարիս տակաւին Իրաւագիտութեան կը հետեւի և որուն յաջողութեան արձագանքը կը հասնի մինչեւ մեր ամենայնիքը: Պ. Յովսէփ Միսանեան որ վեց տարի Յիւրանա մնալէն ետք, վերջիս հոս եկաւ, ծնողքը տեսնելու համար և որ թերեւս դարձեալ վերադառնայ Բարիք, ուր իր ապագան ապահովուած է: Պ. Համանեան, որ այնպիսի յաջողութեամբ վաճառականութեան հետեւելէ ետք, սա միջոցիս կը գտնուի Ճարմն, Եղգոսմա, վաճառականական գործերով: Պ. Աւետիսեան, և դեռ ուրիշներ, որոնց անուանք չեմ յիշեր հիմա: Եւ Ուսումնարանը շրջանաւարտներու տեղը ուրիշներ կը զընկէ, ուրիշ աշակերտներ և այսպէս Ս. Գ. Լուսաւորիկ բարիքան, աշխատասէր և մաքի աշակերտները կրնան ապահով ըլլալ թէ օր մըն ալ իրենք իրենց կարգին պիտի երթան Յիւրանա, ուր, իրենց ընթացքով համամաս, արհեստ մը կամ արհեստ մը պիտի սովորեն, որով պիտի կրնան ապահովել իրենց, ապուր անպազայ մը, զոր ամէն աղայ կ'երսպէ, բայց չի կրնար ունենալ: Իրենց չառաւելի երջանիկ են և թո՛ղ հիմակուրէն վստայ վաղուանից վրայ, Կատարեալ հանգարտութեամբ աշխատին, շարունակ աշխատին, որովհետեւ անոնց աշխատութեան վարձատրութիւն չկայ և աշխատողը կրնայ ապահով ըլլալ թէ օր մըն չէ օր մը պիտի վարձատրուի:

Աս պահուս բոլոր ազգային թերթերը միաձայնութեամբ խնդրի մը կը ծնեն: Խնդիրը միշտ Միսիթարեաններու շուրջը կը դառնայ: Վեհափառի և Վեհափառի վանքերու միջեւ ծագած բանակրութիւն մըն է սա, «եռ»ի, «դուն»ի վիճաբանութիւն մը: անանկ ատեն մը, ուր բողոքական հայութեան աշխարհը յաւած են: Միսիթարեան կրկին միաբանութիւններուն վրայ, ամէն մարդ կը ապաստէ թէ ինչ Գրեգորի պիտի ստանայ խնդիրը:

Վեհափառի Միսիթարեանները կ'ընեն. — Բուն Միսիթարեանները մենք ենք, Միսիթարեան ճշմարտ հետեւորդները: Ս. Գաղարի կ'ըզեպէն դուրս չիք Միսիթարեան:

Վեհափառիները կը պատասխանեն. — Զէ, բուն Միսիթարեանները մենք ենք և ոչ թէ Վեհափառիները: անոնք Միսիթարեանները յեղաթուրած են:

Վեհափառի վանքէն դուրս չիք Միսիթարեան:

Երկու կողմէն ալ շարունակ այս յանկարգները կը յեղեղուին և մենք մարկ կ'ընենք, կը կարգանք, կը լսենք այս խօսքերը և անկայն բաւ մը անգամ չենք հասկնար:

Ինչ է խնդիրը, եթէ դուք գիտէք, ըսէ՛ք: Այո, Վեհափառի Միսիթարեանները կը պիտի թէ Ս. Գաղարի Միսիթարեանները ուղղակի Միսիթարի շաղկէն չեն ընթանար և թէ իրենք են բուն անոր հետեւորդները: Բայց միւս կողմէ ալ մինչև նոյն խօսքերը կը կրկնեն Ատրեանդեանի մենաորդները:

Որ կողմին իրաւունք տալ. ինչո՞ւ, ինչ թաղուն ու անհատիկի պատճառներու համար Վեհափառիները Միսիթարի աշակերտները կ'ըլլան կը և Վեհափառիները ոչ, կամ փոխադրաբար: Ինչ է Միսիթարի կանոնադրը. ո՞րն է անոր շաղկը, ո՞ր ճանքն պէտք է ընթանալ, ո՞րն է ճիշդը, Վեհափառի թէ Վեհափառի, Վեհափառի թէ Վեհափառի... այս կէտերը մեզի համար այնպիսի հասկնալի են, որպէս իսկ խնդիրը թէ Մարտ մոլորակին մէջ մարդ կ'ալ թէ ոչ:

Իտալական և գերմանական թերթերուն մէջ իրարու հետ այս կէտերու մասին կը վիճաբանեն իւրեք... Եւ, մեր ժողովուրդը ո՞ւրիշ գոնայ այդ խնդրականութիւնը մանական թերթեր, ինչպէս կարողայ, ինչպէս հասկնայ:

Միսիթարեանները չեն կրնար այս կէտերը բացատրել մեզի: Մեր ազգուր աշխարհաբարձ իրենց Բազմալեզուն և Հանդէս Ամսօրեային մէջ, որպէս զի մենք ալ հասկնանք:

Բայց, Միսիթարեանները կ'ուզեն որ այս խնդիրները իրենց միջեւ կարգադրուի միմիայն իրենք գիտնալ, իրենք հասկնալ, և անա այս նպատակով կը դիմեն գերմանական ու իտալական թերթերու, զոր մենք տեսնալու իրաւունք չենք ունենար:

Բազմալեզուն և Հանդէս Ամսօրեայի հիմնականում վիճաբանութիւններն ունին կարեւոր է գոչալիկ: Մէկը միւրովի կ'ըսէ. «Դուն» աշխարհաբար չեա գիտելու մենք գիտնալ» միւսն ալ կը պատասխանէ. «Անհարաբար աշխարհաբար չէ. աշխարհաբար մենք ծագում առած է» եթէ կրնաս, ելի՛ր մէջէն:

Բայց, ինչո՞ւ այս վէճերը, անհամաձայնութիւնները: Ամբողջ ազգը Միսիթարի երկհարաբարակ կը տօնէ, և ճիշդ այս միջոցին երկու Միաբանութիւնները Երարու վրայ կը յարձակին, զիրար չեն քաշեր:

Եթէ Միսիթար անգամ մը իր երկու հարիւր տարուան քունէն արթնար և ակնորդ մը նետէր բոլոր այս եղածին վրայ, արդե՞հ ինչ պիտի զգար:

Բայց ինչո՞ւ այնպիսի գորաւոր ուժ մը երկուքի բաժնուի, երկու եղբայրներ իրարմէ հեռու ապրին: միթէ հաղար անգամ լաւագոյն չէ որ այնպիսի տարիներու գոտութեան վերջ մը տրուի, երկու Միա-

բանութիւնները դարձեալ միանան, մէկ հողի, մէկ մարմին ըլլան, այդպէս գործեն, և այն ատեն վստահ ենք որ Միսիթարեանները հիմակուրէն շատ ու շատ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլան և շատ ու շատ աւելի մեծ ծառայութիւններ պիտի կրնան մատուցանել ազգին դատարարականութեան և գրականութեան: Այս միտքիւնն է որ կը բաղձնաք մենք, ինչպէս նաեւ ամբողջ մեր հասարակութիւնը և ամբողջ ազգը:

Չորս եպիսկոպոսացուցուցութեան վաւերացման խնդիրը, որ բաւական վիճաբանութեան առարկայ եղաւ թերթիս «Բազմալեզուն»ի միջեւ, վերջապէս «Մէճմուա»ի համար նպատաւոր վերադարձուցաւ: — Վատիկան վաւերացուց չորս եպիսկոպոսացուցութեան արգելք արաւուրդ վստահ էինք մենք թէ խնդիրը այս եղբ պիտի ունենար, քանի որ տարբեր կեցողութիւն կ'ուզէր: «Բազմալեզուն» ալ պէտք էր գիտնալ ասիկա և գիտէր արդէն, բայց կարգ մը թերթերու թեմանց ասիկ էր որ կը պիտի պիտի ըլլաւ: համար լսի:

Մենք գիտենք թէ ո՞վ էր այս թերթագրութեանց հեղինակը, ինքնակոչ խաբարի մը, որ նշանաւոր է անխառն ու հաւատարմ լուրեր և գրութիւնները նրապարակ նկատելու մէջ: Այս անգամ ալ այս բուրդ մէջտեղ նետեց՝ զարմանալ ինքնավստահութեամբ և անհատիկի նպատակով մը, որ զգալի դարձաւ ջուրը ինկաւ:

Եւ ասիկա եղաւ. ոչ միայն Կ-Պատրիարքին մէկ «անձնական յաջողութիւնը», ինչպէս կ'ըսէր «Բազմալեզուն», ալ ամբողջ Հայ-Վաթնիկի հասարակութեան և ժողովուրդին յաջողութիւնը և իրաւունքներուն պահպանումը: Ամեն Էմանուէլեան Կ-Պատրիարք իր հօտին և Հասարակութեան իրաւունքներուն պաշտպան կանգնած եղաւ:

Ե. Թ.

ՅԱՅԻՆԵՆ ՆԱՍԱԿ

Եթէ Կաթողիկէ Հայ հասարակութեան մէջ պանծալի կէտ մը կայ, այն ալ հովուաց և հովուապետաց արթնուն հակողութիւնը, ժիւր ջանքը և արթնունը պարտաւորութիւններն են: Հասարակութեան թեմերուն մէջ Աստուայի վիճակն ալ արագաբայ կը յատնանայ, շնորհիւ Արհ. Թերզեան Պօպոս Եպիսկոպոսի, այն արթնուն ու բաղձնախառ հովիւին, որ իր հողին և մտածութիւնն ուրիշ բանի չէ տուած, եթէ ոչ իր թեմին յատնալիս թեմերը. ո՞վ չի գիտեր անոր անխնայ վստակները Հայ-Վաթնիկի ժողովուրդեան համար, կառուցած ալ և ալ շէնքերը, ո՞վ չի տեսնիր անոր կանգնած բարեկամական հաստատութիւնները, ըրած մեծամեծ գոհողութիւնները, հաստատած գորգի ընտիր գործարանները, ուր երկսեռ գործաւորներ կ'աշխատին անդադար և ուրիշ կ'ըսէ առաջին 5 կանգուն լայնութեամբ ու նոյն երկայնութեամբ գորգը Յիւրանական նաւակաւանի գործակատարին կողմէ 25

(4th p)

Իտաքէի Մալսուսէ մուհանէպէս
 Իիի Իսհագ Թէվլիդէ էֆէնէ միւ-
 շէմաիդ ըրիթպէսի Թէվէնհ, Տալիս-
 շէ նէզարէթի տապա վէքիպէթի
 Քաւալլիսիկինէ՝ Ռուսումաթ շէմանէթի
 Ռուգուգ միւշալլիքիլիք ընֆագաթըն-
 ա վէ ձէմլիքէթի բուսումիէ գա-
 մի միւսէվվիտիլիկնտէ պուլունան
 Իֆաթ պէշ, Դոսովա վիլաեթի տէֆ-
 էրտարլըղընա՝ Պիթիս վիլաեթի
 էֆէրտարլըղընտան միւնֆասըլ-
 իւքրի էֆ. Թայեին. Թիւճնարը միւ-
 շէպէշէտէն Կիւլպէնկիւն Պատրիկ
 ֆէնէ Չնճի Մէճ., Պրուսատա Գա-
 ննթարիան նամ մէքթէպի խոսուսի
 Խաթիրի Դաւիթ էֆ. Դայանթարեա.

(Stylus)